

Проект эше

АВЫЛЫМ ЧИШМЭЛӘРӘ

Башкаручы:

**Балыклы-Чүкәй урта мәктәбенең 4
сыйныф укучысы Сафиуллин
Рәдиф.**

A lush green forest with a waterfall cascading over moss-covered rocks. The water is white and frothy as it flows over the dark, mossy stones. The surrounding vegetation is vibrant green, with trees and ferns visible in the background.

Проектның максаты:

**-Авылыбыздагы чишмәләр турында
мәгълүмат туплау.**

**-Чишмәләргә,сулыкларга сакчылы
караш тәрбияләү.**

Проектның бурычлары:

- чишмәләр турында мәгълүмат туплау;**
- үз авылыбыздагы чишмәләр тарихын белү;**
- аларның әһәмиятенә төшенү;**

A scenic waterfall cascading over mossy rocks in a lush forest. The water is white and frothy as it falls, surrounded by vibrant green ferns and moss. The background shows a dense forest with some autumn-colored leaves.

Проект эшенең объекты:

-чишмәләр;

Эшчәнлекне тормышка ашыру
формалары:

- сораштырулар үткөрү, экскурсияләргә бару, фотоматериаллар әзерләү.

Проектның бүлекләре:

I. Кереш өлеш

Чишмәләр-мәңгелек кыйммәт.

II. Төп өлеш

1. Чишмәләрнең аталу тарихы безгә нәрсәләр турында сөйли?

2. Минем тикшеренүләрем

III. Йомгаклау

Авылыбызда чишәләр җыры тынмасын.

IV. Кулланылган әдәбият

Чишмәләр-мәңгелек кыйммәт.

Жир йөзөндә мәңгелек кыйммәتلәр бар. Шундый кыйммәтләрнең берсе, һичшиксез, чишмәләребездер.

Кеше гомер буе аларның тылсым көченә табынган, алардан көч алган.

Чишмәләр, газиз чишмәләр! Минем туган авылымда чишмәләр бик күп.

Сөләйман чишмәсе

Әлеге чишмә тау астыннан бәреп чыккан. "Гигант" колхозы рәйсе Сөләйман абый әлеге чишмәне буралатып, түбәсен калай белән яптырган. Яхшылап чистарткан, улак куйган шуннан соң чишмәне аның исеме белән йөртә башлаганнар.

Изгеләр чишмәсе

- Әлеге чишмәнең төгәл тарихын белүчеләр инде юк. Шулай да, әле исән чагында, Рәхим агай ул Изгеләр тарихын Пугачев вакыйгалары белән бәйләгән. Имеш, ябырылып килгән афәттән авыл халкын ап-ак атка атланган жайдаклар саклап калган. Алар, яуны авылга кертмәс өчен, бар көчләренә көрәшеп, үзләрен корбан иткәннәр. Каберлек Изгеләр тармагы дигән инеш ярыннан өстә, яшел калкулыкта урнашкан. Өстендә чал наратлар, каеннар шаулый, тау астында чишмә челтерәп ага.

Хажип чишмәсе

A small, rectangular wooden structure with a green corrugated metal roof and lattice walls, situated in a grassy field. The structure has a green base and is surrounded by green grass and a dirt path. The background shows a flat landscape under a clear sky.

Хажип чишмәсе тау астыннан агып чыга. Аны күп еллардан бирле тау башында яшәүче Хажип абый тәрбияләп, чистартып торган. Күптән түгел авылыбыз мулласы Ринат абый белән Казанда яшәүче Фәнис абый аны тышлап, бизәкләп куйдылар.

Рамил чишмәсе

- Бу чишмә авылыбыз егете -Әфган сугышы батыры Рамил абый Ибәтов исеме белән бәйле. Ул кечкенәдән табигатьне ярата. Беркөнне ул мәктәптән кайтканда тау астыннан бәрәп чыгып килүче чишмәне күрәп ала. Шул көннән егет чишмәне үз карамагына ала: тирә-ягын чистарта, казып тирәнәйтә, улак ясый. Рамил абый Әфган кырында батырларча һәлак булган, ә чишмәсе бүгенге көндә дә авылдашларына хезмәт итә.

Көтелгән нәтижә:

- чишмәләрнең әһәмиятен аңлау, чишмәләргә бәйле милли гореф – гадәтләребез белән кызыксыну уяту;
- үз авылыбызның чишмәләре тарихын өйрәнүне давам итәргә кирәклеген ачыклау.

Йомгаклау.

Авылыбызда чишмәләр жыры тынмасын!

Жырла, чишмәм, гасырларга житсен
Челтерәүләреңнең аһәңе.

Яшь буын да белсен тәмен суның,
Һәрбер кеше белсен бәһәңе!

Сакласыннар күз карасы кебек,
Телмәсеннәр жирнең бәгырен.

Саклыйк жирне, саклыйк табигатьне,
Белик , дуслар, чишмә кадерен!

•Кулланылган әдәбият ;

1. Гарипова Ф. Авылларны сөям жаным-тәнем белән. – Казан: Тат. кит. нәшр., 1994
2. Миңнуллин Р. Сайланма әсәрләр.-Казан:”Мәгариф” нәшрияты,2004.
3. Саттаров Г.Ф. Туган җирем, туган авылым.// Мәгариф. –1996.
4. Гарипова Г. Чулпы җыры.- Казан:Татарстан китап нәшрияты,1997.